

ปัจจุบันองค์กรบริหารส่วนตำบล มีภารกิจ บทบาท หน้าที่สำคัญและมากขึ้นเป็นลำดับแม้ว่าในอดีตหลาย อบต. จะเน้นการสร้างสาธารณูปโภค แต่ก็เกินไปตามความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งปัจจุบันหลายแห่งเริ่มสนใจและให้ความสำคัญกับงานภาคสังคม โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มคนพิการ ดังนั้น จึงเห็น อบต. หลายแห่งมีจุดเด่นงานด้านสังคม เข้าช่วยเหลือดูแลคนพิการได้ดี และมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เพื่อให้เห็นศักยภาพที่ชัดเจนของ อบต. ที่จะเข้ารองรับการช่วยเหลือและจัดสวัสดิการให้คนพิการจึงเป็นเรื่องคนทำงานควรเรียนรู้ ซึ่งการศึกษาเรื่องนี้ได้สุ่มตัวอย่างศึกษาศักยภาพของ 2 อบต. ได้แก่ อบต. หนองน้ำใส อำเภอสีคิ้ว และอบต. ละลมใหม่พัฒนา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา และได้รับความร่วมมือด้วยดีจากทุกส่วนที่เกี่ยวข้องที่ให้ข้อมูลจากความเป็นจริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำยุทธศาสตร์ของสถานสงเคราะห์ในการฟื้นฟูสมรรถภาพ และจัดสวัสดิการแบบมีส่วนร่วมกับ อบต. สำหรับคนไร้ที่พึ่งที่มีอาการทางจิต และคนพิการประเภทอื่น

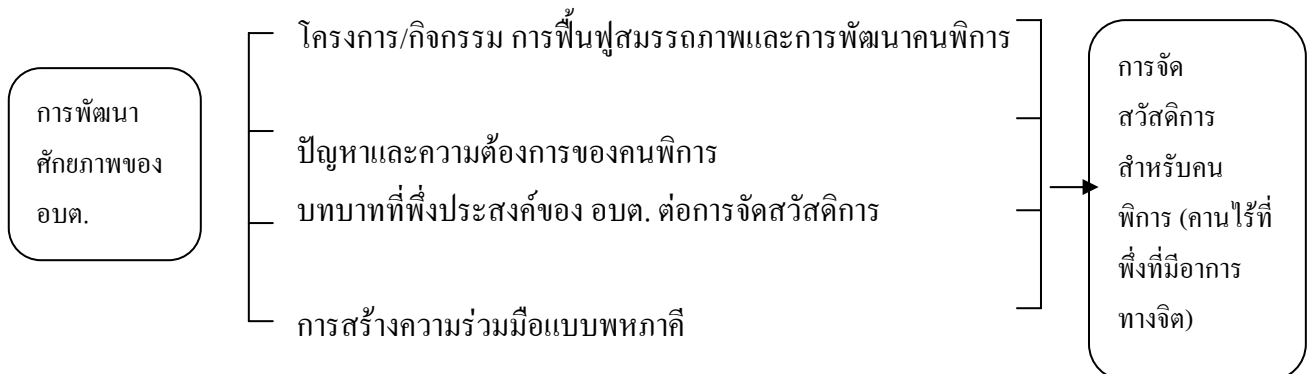
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของคนพิการในชุมชน

3. เพื่อพัฒนาแนวทางการทำงานการจัดสวัสดิการเชิงบูรณาการ

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ในการศึกษา “การพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพและจัดสวัสดิการสำหรับคนพิการแบบบูรณาการ” ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี บทความเอกชนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการศึกษาดังนี้

กรอบแนวคิดการศึกษาดังกล่าว ผู้ศึกษาได้สุ่มตัวอย่าง 2 ตำบล เพื่อทำงานศึกษา ได้แก่ อบต. ละลมใหม่พัฒนา อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดนครราชสีมา และ อบต. หนองน้ำใส อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

แรงจูงใจให้ทำงาน อพมก.	จำนวน	ร้อยละ
- ต้องการช่วยเหลือ คนพิการ	12	60
- ต้องการให้คนพิการช่วยเหลือตนเองได้	3	15
- มีใจอาสาสมัคร	2	10
- ทำแล้วได้บุญ	1	5
- ได้ความรู้เกี่ยวกับคนพิการและนำไปใช้ประโยชน์ได้	1	5
- ตนเองพิการจึงอยากช่วยคนที่พิการเหมือนกัน	1	5
รวม	20	100

สิ่งที่ทำให้ได้รับคัดเลือกเป็น อสม. / อบต. ที่ทำงานด้านคนพิการ ส่วนใหญ่มาจาก มีผลงานด้านสังคม จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมาเป็นผู้นำในชุมชน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 35 เคยเป็นอาสาสมัคร จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15 และเป็นผู้เสียสละเพื่อสังคม จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10

ปัจจัยที่ทำมาเป็น อสม. / อบต.	จำนวน	ร้อยละ
มีผลงานด้านสังคม	8	40
เป็นผู้นำในชุมชน	7	35
เคยเป็นอาสาสมัคร	3	15
เป็นผู้เสียสละเพื่อสังคม	2	10
รวม	20	100

แรงจูงใจให้หน่วยงานต่างๆ ร่วมประสานงานกับ อสม. / อบต. ด้วยดี

จากการสอบถาม สิ่งที่เป็นแรงจูงใจให้หน่วยงานต่างๆ ร่วมประสานงานได้ดี คือ

1. มีความสัมพันธ์ส่วนตัว
2. เคยเป็นทำงานร่วมกัน และเคยมีการประสานและร่วมงานกันมาก่อน
3. เป็นสมาชิก อบต. ทำให้ได้รับความร่วมมืออย่างดี
4. เคยเป็น และ ปฏิบัติงานอาสาสมัคร
5. มีตำแหน่งเป็นผู้นำชุมชน เช่น กรรมการชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
6. เป็นเครือข่ายทำงานร่วมกัน

ความต้องการของคนพิการใน 2 ตำบล

สภาพทั่วไป

- เป็นคนพิการทั้งชาย หญิง จำนวนที่ใกล้เคียงกัน อยู่ในช่วงวัย 22 - 45 ปีเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นวัยแรงงาน ร้อยละ 41.5 จบชั้นประถมศึกษา และร้อยละ 5.5 ไม่ได้เรียนหนังสือ อันหมายถึง กึ่งหนึ่งมีข้อจำกัดการรับรู้ เรียนรู้ ประสบการณ์เดิมค่อนข้างน้อยเพราะร้อยละ 48 ไม่ได้ประกอบอาชีพทำนาเพียงร้อยละ 26.6 รับจ้างเพียงร้อยละ 10.6 ประเภทความพิการส่วนใหญ่จะเป็นด้านร่างกายความเคลื่อนไหว รองลงมาคือ สติปัญญาและการเรียนรู้ และราวกึ่งหนึ่งพิการแต่กำเนิด นอกนั้นมาพิการภายหลัง ซึ่งทำให้เห็นภาพการปรับตัวของคนพิการมาน้อยเท่าๆ กัน ร้อยละ 70 อยู่กับพ่อแม่ และพ่อแม่ส่วนใหญ่รับจ้าง ทำนา ซึ่งหมายถึงส่วนใหญ่คนพิการอยู่ในชนบท ไกลจากบริการที่มีอยู่

- การให้บริการของ อสม. / อบต. ของ 2 ตำบล

ส่วนใหญ่ร้อยละ 75 ของคนพิการตอบว่า ได้รับบริการด้านให้คำปรึกษา การเยี่ยมบ้าน การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเบื้องต้นที่บ้าน และคนพิการเห็นว่า อสม. / อบต. ทำได้น้อยประมาณร้อยละ 40 ได้แก่ การได้รับอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ และการส่งต่อ

- ความพึงพอใจของคนพิการที่มีต่อ อสม. / อบต.
 - พึงพอใจมาก ได้แก่ ค้นหาคนพิการ แนะนำ การจดทะเบียนคนพิการ และประสานงานกับคนที่เกี่ยวข้อง
 - พึงพอใจปานกลาง ได้แก่ ส่งเสริม กระตุ้นให้รวมกลุ่ม แนะนำสอนญาติรวมกลุ่มอาชีพ ส่งต่อฝึกทักษะอาชีพ การทำแผนฟื้นฟูสมรรถภาพ
 - พึงพอใจบ้าง ด้านบริการประสานส่งต่อ ด้านการศึกษา
- บทบาทของ อสม. / อบต. ในการช่วยเหลือ สนับสนุนการจัดสวัสดิการโดยจัดลำดับตามคาดหวังของคนพิการ
 - การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - การให้กำลังใจ
 - การฝึกอาชีพ
- การเยี่ยมบ้าน ส่วนใหญ่ อสม. / อบต. จะให้คำปรึกษา ทำเป็นรายบุคคล ส่วนใหญ่จะให้คำปรึกษาเรื่อง สิทธิคนพิการ การเป็นกำลังใจ และวิธีการฟื้นฟูเบื้องต้น
ผลสะท้อนส่วนใหญ่ของคนพิการ รู้สึกดีต่องานเยี่ยมบ้านของ อสม. / อบต. ได้รับคำแนะนำรู้สึกว่าคุณค่ามากขึ้น
- ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บทบาทหลัก คือ ผู้ที่อยู่ใกล้ชิด เป็นพ่อ-แม่สามี-ภรรยา มากกว่าคนนอกครอบครัว

- การยอมรับคนพิการของเพื่อนบ้าน ชุมชน ส่วนใหญ่ยอมรับคนพิการและให้การสนับสนุน ด้านปัจจัย 4 กำลังใจ คำปรึกษา การอาชีพ และเบี้ยยังชีพ และการมีส่วนร่วมใน กระบวนการรวมกลุ่มยังเป็นไปค่อนข้างน้อย

ปัจจัยที่ทำให้ อสม. / อบต. ช่วยเหลืองานคนพิการของตำบล สภาพทั่วไป

อสม. / อบต. เป็นชาย 10 คน และหญิง 10 คน เท่ากัน อายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 25 – 45 ปี ซึ่งมีภาวะเป็นผู้นำค่อนข้างสูง มากกว่าครึ่งสำเร็จการศึกษาระดับมัธยม ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ ประสพการณ์ดั้งเดิม เคยเป็นผู้นำมาก่อน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส.อบต. กรรมการหมู่บ้าน ผู้นำองค์กรชุมชน ซึ่งหมายถึง อสม. / อบต. ได้รับการยอมรับระดับหนึ่งจากสังคม ชุมชน ความสามารถพิเศษ สามารถแนะนำคนพิการและครอบครัว เคยดูแลคนพิการต่างๆมาระดับหนึ่ง และทั้งหมดเคยผ่านการอบรมด้านอื่นๆ มาพอสมควร

ความพึงพอใจของ อสม. / อบต. ที่มีต่องานคนพิการในชุมชน

- ระดับพึงพอใจมาก ได้แก่ ค้นหาคนพิการ แนะนำการไปจดทะเบียนคนพิการ
- ระดับพึงพอใจปานกลาง ได้แก่ การกระตุ้น ส่งต่อ การแนะนำ สอนครอบครัวและญาติ ในการดูแลคนพิการประเภทต่างๆ
- ระดับพึงพอใจน้อย ได้แก่ การส่งเสริมอาชีพ การส่งต่อด้านอาชีพ

แรงจูงใจมาทำงานด้านคนพิการ ส่วนใหญ่ต้องการให้ความช่วยเหลือ และช่วยให้เขาช่วยตนเองได้ มีใจอาสาสมัคร และทำแล้วได้บุญ

ปัจจัยที่ทำให้มาเป็น อสม. / อบต. เพราะมีผลงานทางสังคม เคยเป็นผู้นำ เป็นผู้มีจิตใจอาสาสมัคร และเสียสละเพื่อสังคม

แรงจูงใจที่ทำให้หน่วยงานอื่นๆ มาทำงานร่วม

- มีความสัมพันธ์ส่วนตัว
- เคยทำงานร่วมกัน และเคยประสานงานกันมา
- เป็น ส.อบต. มาด้วยกัน
- เป็นอาสาสมัครด้วยกัน
- มีตำแหน่งผู้นำชุมชนอยู่ก่อน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
- เป็นเครือข่ายกัน

ปัจจัยที่ทำให้มาเป็น อสม. / อบต. ช่วยเหลืองานคนพิการของตำบล

แรงจูงใจที่ทำให้หน่วยงานอื่นๆ มาทำงานร่วม

- มีความสัมพันธ์ส่วนตัว
- เคยทำงานร่วมกัน และเคยประสานงานกันมา
- เป็น ส.อบต. มาด้วยกัน
- เป็นอาสาสมัครด้วยกัน
- มีตำแหน่งผู้นำชุมชนอยู่ก่อน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
- เป็นเครือข่ายกัน

ปัญหา อุปสรรค

- มีค่าใช้จ่ายการเดินทางสูง
- ญาติและครอบครัวบางครั้งไม่ยอมรับ อสม. / อบต.
- ญาติและครอบครัวไม่ยอมรับคำแนะนำและปฏิบัติตาม
- คนพิการขาดความมั่นใจต่อ อสม. / อบต.
- สื่อสารกับคนพิการทางการได้ยิน ไม่ได้
- ขาดความร่วมมือจากบางหน่วยงาน ในชุมชน ท้องถิ่น
- ขาดอุปกรณ์สนับสนุน ด้านคนพิการที่เหมาะสม
- องค์กรชุมชนยังขาดเงินทุน ส่งเสริมอาชีพ
- อบต. ตั้งงบประมาณน้อย ในการช่วยเหลือคนพิการ

ข้อเสนอแนะ

1. การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทุกประเภท ทุกระดับในท้องถิ่น เป็นเรื่องที่ยุ่ยากสำหรับการทำงานให้ครอบคลุมทุกประเภท ทุกระดับ ทุกด้าน ด้วยปัจจัยของ อสม. / อบต. ที่เป็นผู้นำชุมชน มีจิตใจอาสาสมัคร เสียสละ มากกว่าเป็นนักเทคนิคการฟื้นฟู ดังนั้น ระบบการสนับสนุนจาก สอ. และโรงพยาบาล จำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพที่ถูกต้อง ชัดเจน และต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นบทบาทของ อสม. / อบต. จะเป็นสะพานเชื่อมโยง คนพิการและครอบครัวเข้าสู่ระบบสาธารณสุขและระบบสวัสดิการ
2. ความต้องการของคนพิการด้านอุปกรณ์ เครื่องช่วยคนพิการ ค่อนข้างได้รับน้อย ตอบสนองได้ไม่ครบถ้วน ดังนั้น อบต. หรือ โรงพยาบาลเองอาจต้องมีโครงการร่วมจัดทำอุปกรณ์ เครื่องช่วย แบบท้องถิ่นเอง อาจเป็นศูนย์หียบยืมอุปกรณ์ เครื่องช่วยคนพิการ ระหว่างคนพิการเอง
3. ครู อาจารย์ ในโรงเรียนเรียนร่วม น่าจะเป็นบุคลากรและผู้ชำนาญงานที่จะช่วยในงานคนพิการได้พอสมควร โดยเฉพาะครูที่ผ่านการฝึกอบรมการเรียนร่วม แต่เนื่องจาก อสม. / อบต. สังกัดคณะหน่วยงาน ทำงาน ภาพการประสานงานยังไม่แน่นแฟ้นเท่าใดนัก จึงต้องให้ อบต. ประสานมากขึ้น
4. การส่งเสริมอาชีพคนพิการเป็นจุดอ่อนที่ อสม. / อบต. ยังดำเนินการน้อย มิใช่เพียงพอกับความต้องการ จึงควรที่ อสม. / อบต. ควรนำเสนอประเด็น การส่งเสริมอาชีพคนพิการ สู่การพิจารณาของ

สภา อบต. ให้พิจารณาตามความเหมาะสมต่อไป ซึ่ง อบต. เอง อาจต้องใจเย็น ต้องงานส่งเสริมอาชีพ
คนพิการ เพราะต้องประทับประกอบมากพอสมควร ตลอดจนต้องตอบคำถามกับสาธารณชนว่า
เป็นไปได้มากน้อยเพียงไร เพราะทัศนคติของคนบางคนในชุมชนที่อาจไม่เอื้อต่อศักยภาพคนพิการ

5. อสม./อบต. เป็นส่วนเสริมให้กระบวนการปลูกให้คนพิการเห็นคุณค่าตนเอง คุณค่าการรวมกลุ่ม
ช่วยเหลือกันและกัน ดังนั้น กิจกรรมการสร้างเสริมคุณค่าความเป็นมนุษย์ ต้องออกแบบกิจกรรมให้
ละเอียดรอบคอบ เพื่อยกระดับคุณภาพงาน จากการเยี่ยมบ้าน ให้คำปรึกษา และให้คำแนะนำต่อไป
6. เครือข่ายที่เป็นองค์กรกลางของตำบล ไม่อาจเกิดขึ้นโดยเร็วได้ แต่ระยะนี้เห็นกลุ่มบุคคลที่พร้อม
และมีจิตใจอยากช่วยเหลือพอสมควร หากมีผู้กระตุ้นส่งเสริมให้เกิดการทำงานร่วมกันได้ เริ่มจาก
ทำงานเป็นครั้งคราวแล้วค่อยๆ พัฒนาก่อรูปเป็นเครือข่ายต่อไป ซึ่งเป็นแนวโน้มที่เกิดขึ้นในระดับ
ตำบลได้
7. ควรจัดเวทีการเรียนรู้ของภาคีความร่วมมือหลายฝ่าย เพื่อคนพิการ ลักษณะเป็นทีมสหวิชาชีพ ระดับ
ตำบลหรือระดับอำเภอ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สถานการณ์ ปัญหา ทิศทาง ทางออก แนวทาง และการ
ร่วมแก้ไขปัญหาเฉพาะราย โดยมี อบต. และ สสอ. หรือ สอ. เป็นเจ้าภาพร่วม
8. ควรนำเสนอเป็นนโยบายให้ อบต. สนับสนุน ครู ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ หรือการศึกษา
พิเศษในศูนย์เด็กเล็ก ในโรงเรียนประจำตำบล เพื่อให้เป็นหน่วยดูแล พื้นฟูสมรรถภาพ กลุ่มคนพิการ
ประเภทต่างๆ
9. อสม. / อบต. ควรทำหน้าที่ประสานความร่วมมือหน่วยงาน บุคคล เพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ
ทั้ง 4 ด้าน เพื่อช่วยเหลือ แบ่งเบางานด้านคนพิการที่มีความ
หลากหลาย
10. ควรนำเสนอโครงการเพื่อการเรียนรู้สมรรถภาพคนพิการแบบ
ครบวงจร เพื่อให้ อบต. สนับสนุนต่อเนื่อง ในขณะเดียวกัน
การทำงานกับ อบต. จะมีปัจจัยทางการเมืองท้องถิ่นเกี่ยวข้องที่
อบต. ต้องทำความเข้าใจกับประชาชน โดยรวมว่า การดูแล
ช่วยเหลือคนพิการมีความสำคัญอย่างไรเมื่อเปรียบเทียบกับ
การพัฒนาท้องถิ่นในรูปแบบอื่นๆ เช่น การสร้างถนน ทำถังเก็บน้ำ
11. กระบวนการเสริมความเข้มแข็งของ อสม. / อบต. และองค์กร
ชุมชนต่างๆ เพื่อช่วยเหลือ ดูแลคนพิการระดับตำบลนั้น จะ
ช่วยลดและเสริมงานสถานสงเคราะห์ได้อย่างจริงจัง ดังนั้น จึงควรมีแนวทางเสริมให้ชุมชนเข้มแข็ง
ดังนี้

- 1) เพิ่มเติมความรู้ ทักษะ ความชำนาญ กับครอบครัวคนพิการ อสม. สอ. และ อบต.
- 2) การจัดเวทีการเรียนรู้ของผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นระยะๆ โดยมีการเตรียมประเด็นต่างๆ ที่ดีไว้
- 3) การประสานงานส่งต่อคนพิการที่เกินขีดความสามารถการดูแลของชุมชนสู่ระบบสาธารณสุข
หรือระบบสวัสดิการ หรือระบบการศึกษา ที่ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน
- 4) การประสานงานกับสถานสงเคราะห์เพื่อเตรียมความพร้อมครอบครัวและชุมชนในการรองรับ
คนพิการ / คนไร้ที่พึ่งอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

12. สถานสงเคราะห์ที่เป็นแหล่งปลายทาง คนพิการ ชุมชนที่เป็นแหล่งต้นทาง ควรมีโอกาสพบปะพูดคุย รับคนพิการคืนกลับจากสถานสงเคราะห์อย่างผู้รู้จักและชุมชนควรมีประสิทธิภาพการป้องกันความพิการภายหลังมากขึ้น ทั้งนี้โดยการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก โดยเฉพาะจากสถานสงเคราะห์
13. สถานการณ์ขณะนี้ มีชุมชนจำนวนหนึ่งที่มีความพร้อมดูแลคนพิการ แต่ก็มีชุมชนอีกจำนวนมาก ที่ยังไม่พร้อม ดังนั้น นโยบายการเพิ่มขีดความสามารถดูแลฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ จึงควรเป็นวาระของจังหวัดหรือของอำเภอ เพื่อจัดบริการที่สมบูรณ์มากขึ้น โดยที่สถานสงเคราะห์ควรมีบทบาทหลักร่วมกับ พมจ. มากขึ้น
